

Klimaatneutraal bestaand gebouw

U heeft het voornemen om een bestaand gebouw klimaatneutraal te maken en wilt dit op een verantwoorde manier oppakken. Hieronder worden daar richtlijnen voor gegeven.

Gradatie	Klimaatneutraal bestaand gebouw
Klimaatneutraal	<p>1) Bepaal CO2-uitstoot Neem de volgende emissies mee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebouwgebonden energie: energieverbruik voor verwarming, koeling, warm waterbereiding en verlichting <p>2) Aan de slag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem binnen het gebouw alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar. • Wek de benodigde energie duurzaam op door actieve toepassing van duurzame energie binnen het bedrijf (bijvoorbeeld zonne-energie), als dit zich binnen 5 jaar terugverdient. • Koop groene stroom en groen gas in van Nederlandse bodem. • Compenseer resterende CO2-uitstoot op een manier dat de CO2-compensatie voldoende is gewaarborgd. <p>3) Transparantie en geloofwaardigheid Meld duidelijk dat alleen het gebouw klimaatneutraal is gemaakt. Geef ook aan op welke manier klimaatneutraliteit is bereikt (alleen compensatie of ook door maatregelen). Zorg dat u naast het klimaatneutrale gebouw, geen initiatieven neemt die CO2-reductie juist tegenwerken.</p>
Klimaatneutraal Gold	<p>Naast de richtlijnen voor een klimaatneutraal gebouw, gelden de volgende aanvullende richtlijnen voor klimaatneutraal Gold:</p> <p>1) Bepaal CO2-uitstoot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overig energieverbruik in het gebouw <p>2) Aan de slag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem binnen het gebouw alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 10 jaar (of de gehele levensduur van het betreffende apparaat, als deze korter dan 10 jaar is).

Let op! Als uw gebouw aan één of meer van de volgende kenmerken voldoet en u noemt het gebouw klimaatneutraal, dan zal uw initiatief gemakkelijk afgeschilderd kunnen worden als "Greenwashing", het milieuvriendelijker voordoen dan het in werkelijkheid is. U bent wel op de goede weg, dus neem snel de aanvullende stappen, zodat u uw gebouw op een geloofwaardige manier klimaatneutraal kunt noemen.

Gradatie	Klimaatneutraal bestaand gebouw
Let op: dit kunt u beter nog niet klimaatneutraal noemen!	<p>Gebouwgebonden energie niet volledig meegenomen (klimaatinstallaties en verlichting)</p> <p>U heeft niet alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar in genomen.</p> <p>U geeft geen inzicht in wat klimaatneutraal is gemaakt en hoe dit is bereikt (compensatie, eigen maatregelen). U neemt andere initiatieven die CO2-reductie tegenwerken.</p>

Toelichting op de tabel

1) Bepaal CO2-uitstoot

De gebouwgebonden energie is de hoeveelheid energie die u gebruikt voor verwarming, koeling, warm waterbereiding en verlichting in het **gebouw**.

Voor klimaatneutraal Gold neemt u ook het overige energieverbruik in het gebouw mee. Wat dit overige verbruik precies inhoudt, is sterk afhankelijk van het soort gebouw en de activiteiten die worden uitgevoerd. In een kantoor zal een groot deel van het energieverbruik gebouwgebonden zijn en bestaat het overige verbruik vooral uit drankautomaten en kantoorapparatuur zoals computers en printers. Voor een kantoororganisatie is het waarschijnlijk eenvoudiger om het totale energieverbruik in beeld te brengen en te compenseren dan om gebouwgebonden en overig gebruik te splitsen. Klimaatneutraal Gold is daarom relatief eenvoudig te halen. Voor bedrijven met een complexer productieproces, zal alle apparatuur voor productie meegenomen moeten worden om klimaatneutraal Gold te kunnen bereiken.

Transport van medewerkers (woon-werkverkeer en zakelijk verkeer), hoort niet bij de CO2-uitstoot van een gebouw. Transport is een activiteit van een organisatie. Transport hebben wij daarom een plek gegeven bij "klimaatneutrale organisatie". Uiteraard kunt u er voor kiezen transport alvast mee te nemen, u zet dan al een stap richting een klimaatneutrale organisatie.

2) Aan de slag

Wettelijk is bepaald dat bedrijven met een energiegebruik van meer dan 50.000 kilowattuur en/of 25.000 m³ aardgas per jaar energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar moeten uitvoeren (Artikel 2.15 van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). De handreiking sluit op deze wettelijke bepaling aan, maar dan zonder de ondergrens aan het energiegebruik die de wet hanteert. Ongeacht de grootte van het bedrijf adviseren wij om alle besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren als u een geloofwaardig klimaatneutraal initiatief wilt nemen. Voor klimaatneutraal Gold adviseren wij om een stap verder te gaan en een terugverdientijd tot 10 jaar te hanteren. Hierdoor komen meer innovatieve maatregelen in aanmerking.

Met alleen besparingsmaatregelen is het op dit moment nog erg moeilijk om volledig klimaatneutraal te worden. Pas daarom als tweede stap duurzame energie toe. U kunt duurzame energie zelf opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Een andere mogelijkheid is de inkoop van groene stroom en groen gas. Als u kiest voor groene stroom en groen gas uit Nederland, dan heeft u de grootste garantie dat ingekochte stroom en gas ook daadwerkelijk additioneel zijn.

De resterende CO2-uitstoot kunt u compenseren. Als u kiest voor compensatie met vrijwillige credits, dan zijn CO2 credits die aan Gold Standard voldoen het beste gewaarborgd. CDM-credits en emissierechten zijn lastiger te verkrijgen, maar bieden een goede waarborg dat de CO2 op een verantwoorde wijze wordt gecompenseerd. Als u voor een andere vorm van compensatie kiest, dan zult u zelf moeten nagaan of de beloofde hoeveelheid CO2 ook daadwerkelijk wordt gecompenseerd.

Als u volledig kiest voor inkoop van groene stroom of compensatie, dan blijft dit geld kosten. Besparingsmaatregelen en actieve opwekking van duurzame energie verdienen zichzelf na verloop van tijd terug: u bespaart dus uiteindelijk kosten.

3) Transparantie en geloofwaardigheid

Bedrijven kunnen met klimaatneutrale gebouwen negatief in de media terecht komen, als zij onvoldoende transparant zijn. Vaak is onduidelijk of het nu om een dienst gaat, een gebouw of een hele organisatie. Ook is men niet helder over de gekozen reikwijdte en aanpak. Helder zijn over uw initiatief en de hierboven genoemde uitgangspunten, voorkomt negatieve publiciteit. Bedenk ook, dat als u één gebouw klimaatneutraal maakt, maar verder activiteiten oppakt die voor extra CO2-uitstoot zorgen, dat uw initiatief ongeloofwaardig is. Het komt niet sterk over, als u uw gebouwen klimaatneutraal maakt, terwijl u tegelijkertijd een lobby voert voor meer snelwegen.

Voorbeelden

Case 1 (Klimaatneutraal handelsgebouw)

Een handelsbedrijf heeft als doelstelling om in 2015 een klimaatneutrale organisatie te zijn, maar begint met het klimaatneutraal maken van het gebouw. Het bedrijf heeft een energieonderzoek laten uitvoeren voor het gebouw. Op basis van het advies zijn diverse maatregelen met een terugverdientijd tot 10 jaar uitgevoerd, waaronder isolatie van dak en wanden, vervanging van enkel glas door dubbel glas en de vervanging van de verouderde ketel door een zonneboilercombi in combinatie met lage temperatuurverwarming.

Uit het onderzoek bleek ook dat de TL-verlichting verouderd is. Het bedrijf gaat deze verlichting volgend jaar vervangen door HF-TL verlichting met spiegeloptiekarmaturen en daglichtregeling. Er is ook gestart met een interne bewustwordingscampagne, waarbij medewerkers o.a. worden gestimuleerd om verlichting en computer uit te doen bij afwezigheid.

Het resterende energieverbruik wordt gecompenseerd met Gold Standard credits. Het bedrijf compenseert de volledige energierekening, aangezien de energie voor productie beperkt is en dat dit niet apart gemeten wordt.

Dit gebouw sluit aan bij de richtlijnen voor klimaatneutraal Gold, zoals omschreven in deze handreiking.

Case 2 (Klimaatneutrale Rijksgebouwen)

De Rijksoverheid wil in 2012 de eigen huisvesting CO₂-neutraal ingericht hebben. Hiervoor hebben zij 2 pakketten samengesteld voor de energetische verbetering van de gebouwen. Het basispakket bevat maatregelen voor de korte termijn, zoals aanpassing van bestaande installaties en toepassen van aanwezigheidsdetectie voor verlichting. Het maatwerkpakket bevat maatregelen die op natuurlijke momenten uitgevoerd zullen worden, bij renovatie of grootschalig onderhoud.

Voorbeelden van maatregelen zijn:

- Nieuwe klimaatinstallaties, zo mogelijk met warmte- en koudeopslag
- Isolatie
- Nieuwe verlichting
- Toepassen van zonne-energie

Daarnaast worden nieuwe werkplekconcepten toegepast, die efficiënter ruimtegebruik tot gevolg hebben. De Rijksoverheid koopt uiterlijk in 2010 100 % duurzaam in. De Rijksoverheid gebruikt reeds 100 % groene stroom. De resterende CO₂-uitstoot wordt gecompenseerd met de aankoop van Gold Standard CO₂-credits.

Deze aanpak sluit aan bij de richtlijnen voor klimaatneutraal Gold, zoals omschreven in deze handreiking.

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Ten behoeve van deze handreiking is discussie gevoerd met de volgende organisaties:

- *HIER-campagne*
- *Urgenda*
- *Milieufederaties*
- *Milieucentraal*
- *Klimaatverbond*
- *Senternovem*
- *Ministerie van VROM*
- *Provincie Utrecht*
- *Gemeente Wageningen*
- *Reclame Code Commissie*
- *Klimaat Neutraal groep*
- *Trees for Travel*
- *HIVOS*
- *CertiQ*
- *Bouwend Nederland*
- *VNO-NCW*
- *ING*
- *Deltalinqs*
- *Emissierechten.nl*
- *Energiecentrum MKB*

De verantwoordelijkheid voor deze handreiking ligt geheel bij Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Deze handreiking is ontwikkeld met financiële ondersteuning vanuit de Subsidieregeling Maatschappelijke Organisaties en Milieu (SMOM) van Senternovem.

Deze handreiking is te downloaden op de website www.stimular.nl

Stichting Stimular verspreidt kennis over Duurzaam Ondernemen en ontwikkelt praktische instrumenten voor het midden- en kleinbedrijf en organisaties die daarmee vergelijkbaar zijn. Ons doel is dat ondernemers en directies bij alle bedrijfsbeslissingen zowel een hoger bedrijfsrendement nastreven, als de kansen benutten voor een beter milieu en meer welzijn van de medewerkers en de maatschappij. Kenmerken van onze werkwijze zijn maatwerk, heldere communicatie en inspirerende contacten met ondernemers, branches en overheden. Stichting Stimular is de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen!